

Představení týmů, PI, učitelů ...

<https://www.recetox.muni.cz/vyzkum/vyzkumne-programy>

<https://www.recetox.muni.cz/vyzkum/lide>

Environmentální chemie a modelování

- měření a modelování kontaminace ŽP
- akumulace polutantů v organismech související rizika
- nové přístupy k hodnocení komplexních environmentálních expozic – studium tzv. lidského expozomu
- vývoj nových vzorkovacích a analytických technik
- atd

"Chemodynamika znečištění životního prostředí" Chemodynamics of environmental pollution" research group

branislav.vrana@recetox.muni.cz; gerhard.lammel@recetox.muni.cz

Prof. Branislav Vrana: Aquatic Chemistry

Prof. Gerhard Lammel: Air pollution / atmospheric cycling of pollutants

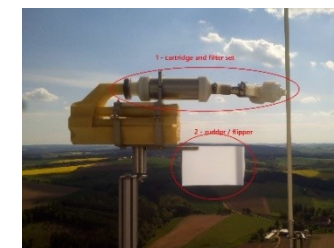

Courses

- E5040 Environmental Compartments and their Pollution
- E0610 Trends and advances in atmospheric and total environmental chemistry
- E0330 Good Laboratory Practice

BSc theses

- Influence of sampling artefacts in the determination of gas-particle partitioning of pesticides
- Method development for the determination of nitro- and oxy-derivates of polycyclic aromatic hydrocarbons in surface water
- Effect of pH on diffusion of organic pollutants in agarose hydrogels
- Using passive samplers for extraction of organic pollutants from textiles
- Levels of polycyclic aromatic compounds and derivatives (NPAHs, OPAHs) – spatial variation

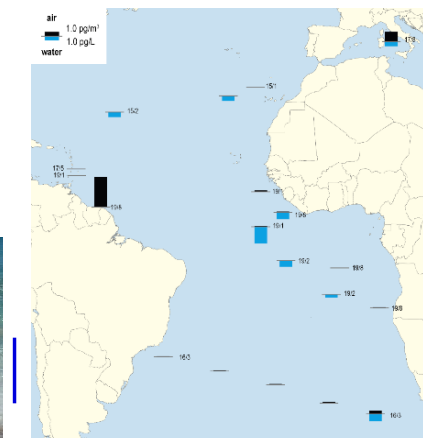

Research topics

- Long-range atmospheric transport of pesticides
- Input of atmospheric pollutants into ecosystems (rain, dry deposition)
- Air-soil exchange of polycyclic aromatic compounds
- Air-sea exchange of persistent organic pollutants, flame retardants and polycyclic aromatic compounds
- Bioaccumulation and biomagnification of POPs in aquatic food chains
- Relationship between composition and effects of complex mixtures of aquatic pollutants
- Global distribution of POPs and other organic pollutants in the hydrosphere
- Effectiveness of wastewater treatment to remove organic contaminants

Cruises 2017-19

DDT in air and surface waters

Chemical Pollutants and Human Exposure Routes

Environmental Chemistry and Modelling

Lisa Melymuk

Assistant Professor

RECETOX, Pavilion D29, Rm. 424

lisa.melymuk@recetox.muni.cz

Veronica van der Schyff, PhD.
Postdoc

Paula Marcineková,
PhD student

Petra Svobodová,
PhD student

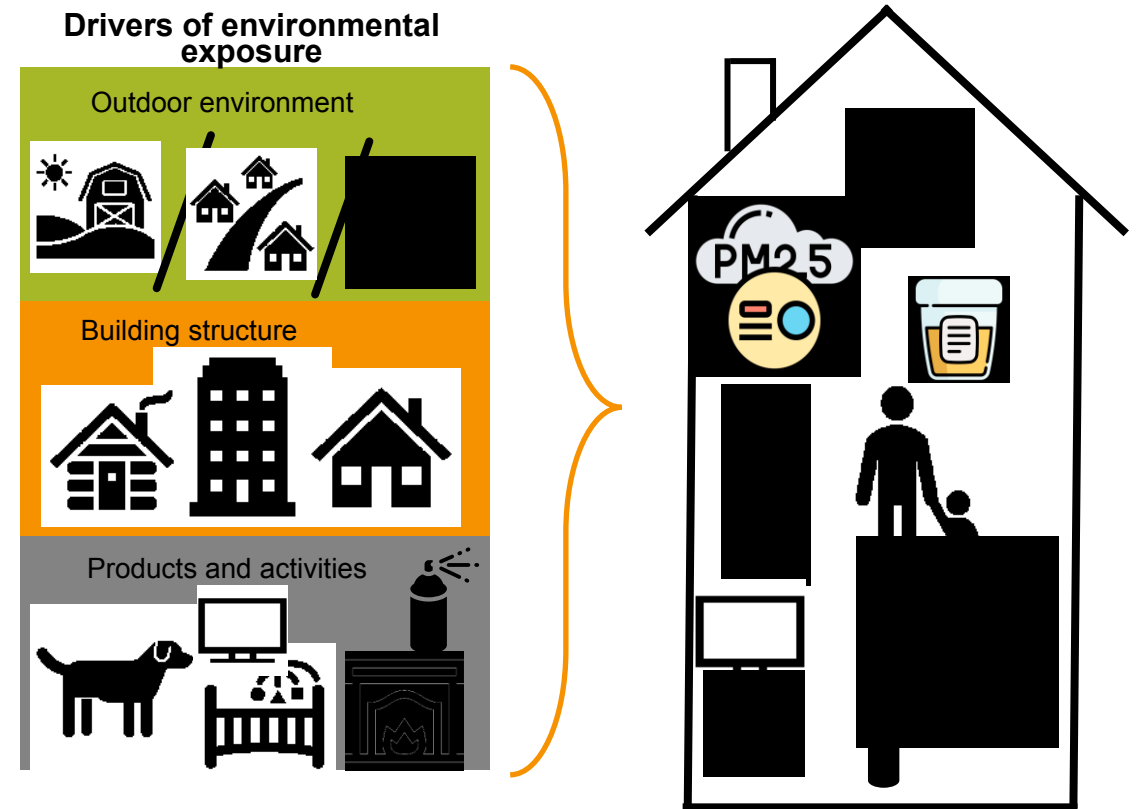
Our research work:

What compounds are found in the products and materials we use?

How do the compounds move from the material to the environment?

Where are the compounds found in the environment? Indoors? Outdoors?

When, where and how are people exposed?

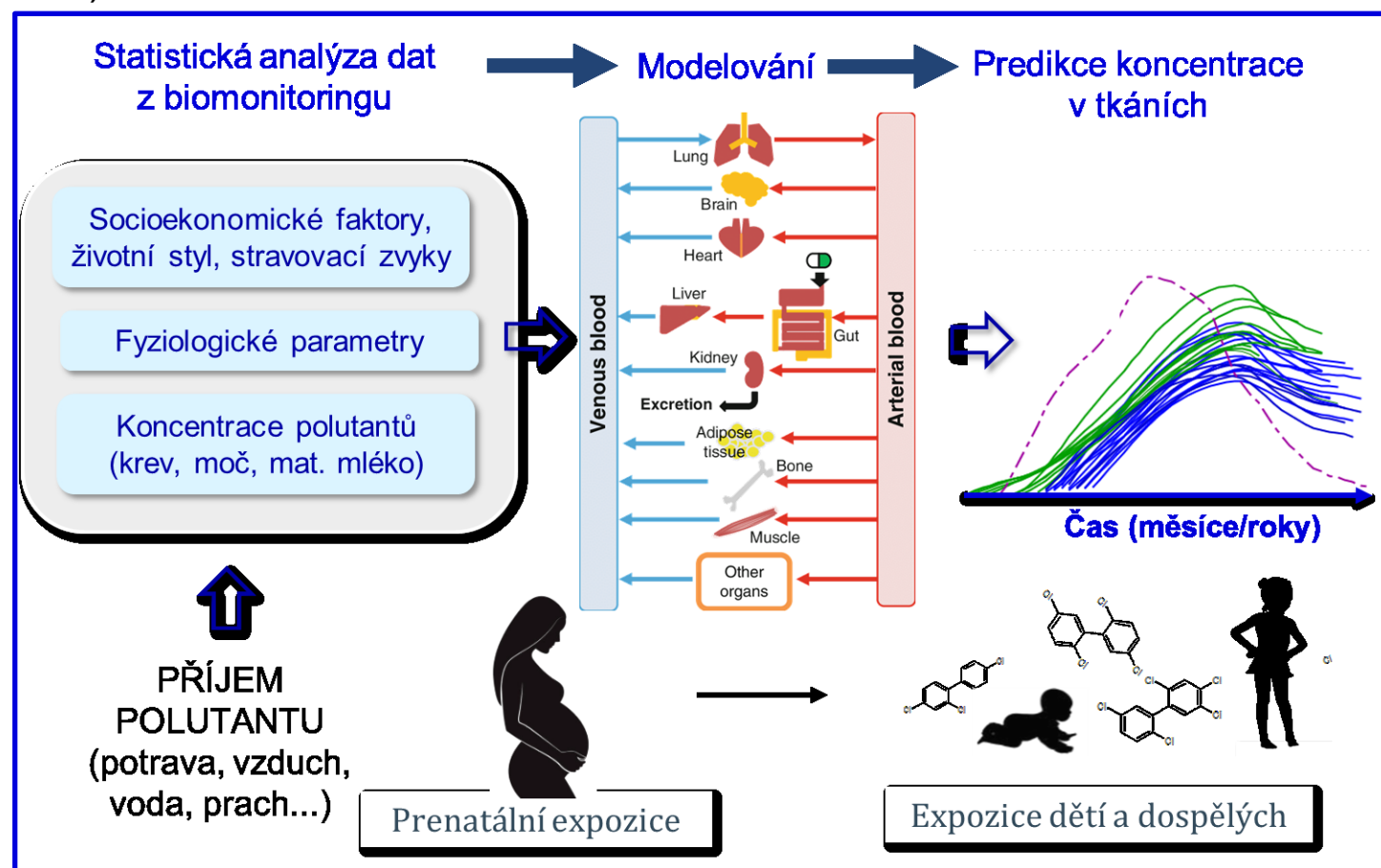

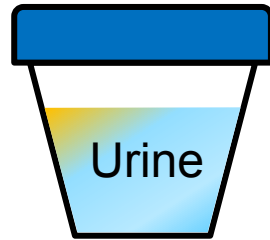
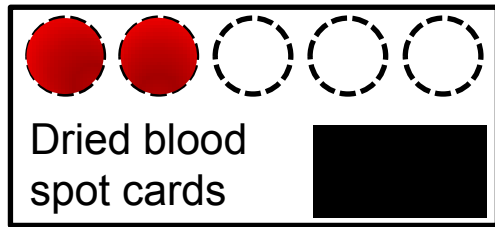

Předměty:

- E6050 Osud toxických látek v prostředí (Martin Scheringer)
- E4220 Modelování a interpretace environmentálních dat (Martin Scheringer, Klára Komprdová)
- E4221 Modelování a interpretace environmentálních dat – cvičení (Jiří Komprda, Klára Komprdová)
- Bi7490 Pokročilé neparametrické metody (K. Komprdová)

- Modelování distribuce toxických látek v lidském těle a jejich přestup mezi jednotlivými tkáněmi
- Identifikace hlavních expozičních zdrojů
- Predikce toxického potenciálu látek, na základě jejich strukturálních a fyzikálně-chemických vlastností

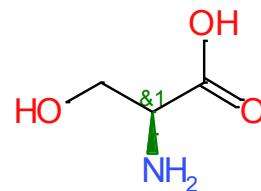
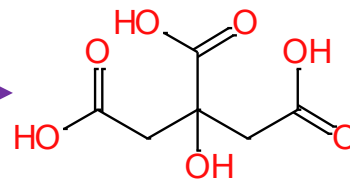
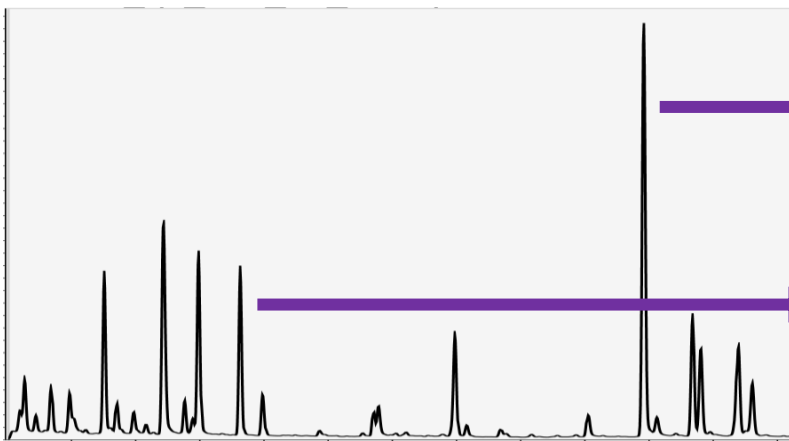

Who? **Elliott J. Price;** Junior PI in Human Exposome research group

What? Non-target analysis of [human] biospecimen = **measure all the small molecule organic compounds inside us**

How? Gas/ Liquid Chromatography - Mass Spectrometry = **separate sample mixture, analyse mass [to charge ratio]**

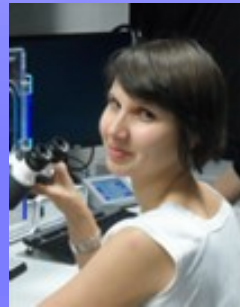
Why? To provide a molecular phenotype = **identify chemical agents we are exposed to & our metabolic health status**

RECETOX

Environmentální toxikologie

- účinky polutantů ŽP na zdraví a ekosystémy
- mechanismy účinků kontaminantů, „Adverse Outcome Pathways“
- zaměření na látky s rostoucím významem (endokrinní disruptory, léčiva, pesticidy, látky zpomalující hoření ...) a toxiny sinic
- rizika komplexních směsí polutantů
- pokročilé in vitro postupy (molekulární a biochemická toxikologie) i in vivo metody (vodní a půdní); vývoj nových metod
- atd

Biantox – bioanalytická toxikologie

Klára Hilscherová

Využití biologického systému pro analýzu účinku látek/směsí z prostředí (Endokrinní disrupce)

doc. Mgr. Klára Hilscherová, Ph.D.

(klara.hilscherova@recetox.muni.cz)

Oblast zájmu:

- Studium biol. účinků látek s endokrinně disruptivním potenciálem a jejich environmentálních směsí s vlivem na lidské zdraví

Studované matrice:

- Čisté látky
- Vnější prostředí (voda, vzduch, sedimenty, vodní květ,...)
- Vnitřní prostředí (vzduch, prach,...)

Využívané metody:

- Buněčné kultury
- Molekulární biologie (qPCR, proteomika, ...)
- Analytická chemie
- Testy na rybách
- Modelování účinků směsí

Studované endpointy:

Anti/estrogenita

Estrogenový receptor (ER)

- vývoj pohlaví, řízení reprodukce, karcinogeneze, ...

Anti/androgenita

Androgenový receptor (AR)

- vývoj pohlaví, samčích pohlavních charakteristik, ...

Anti/retinoidní aktivita

Receptor kyseliny retinové (RAR)

- reguluje růst, morfogenezi, apoptozu a diferenciaci, ...

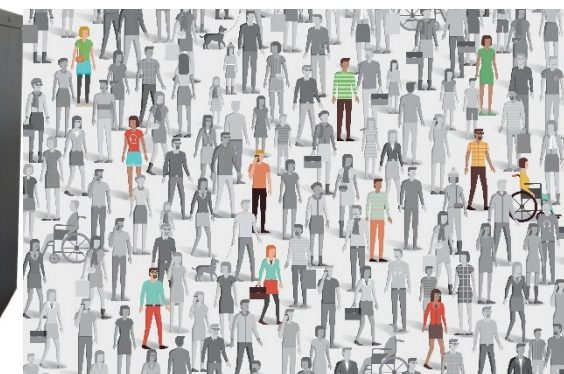
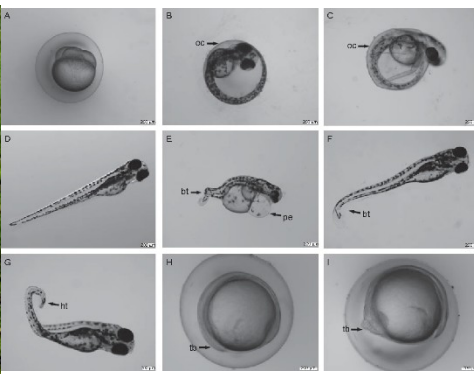
Narušení systému thyroïdních hormonů (TH)

Syntéza hormonů, transport hormonů, metabolismus TH, interakce s receptorem

- klíčový pro vývoj nervové soustavy, kognitivní/ behaviorální změny v organismu,...

(Neuro)development

- kognitivní/ behaviorální změny v organismu, neurodevelopment *in vitro*

MUNI | RECETOX

• Buněčná a tkáňová toxikologie
(Cell and Tissue Toxicology): **SECANTOX**

- Dr. Pavel Babica
babica@recetox.muni.cz
- Dr. Iva Sovadinová
sovadinova@recetox.muni.cz

secantox.weebly.com (přehled obhájených a řešených témat)
E0230 Aplikovaná a mechanistická *in vitro* toxikologie

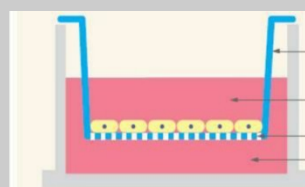
In vitro modely savčích buněk

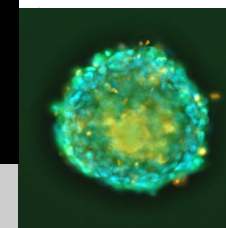
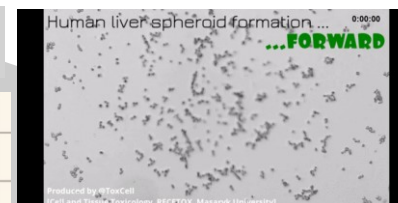
• Studium tkáňově a orgánově specifických škodlivých účinků a jejich mechanismů

- Kmenové a progenitorové buňky
- Mezbuněčná komunikace
- 3D kulturační techniky

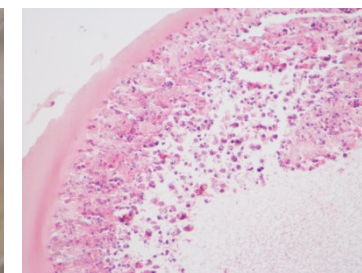
Epitely

Buněčné sféroidy

Organoidy

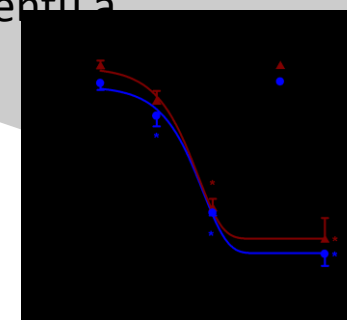
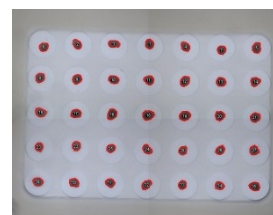
Bioreaktory

High-throughput

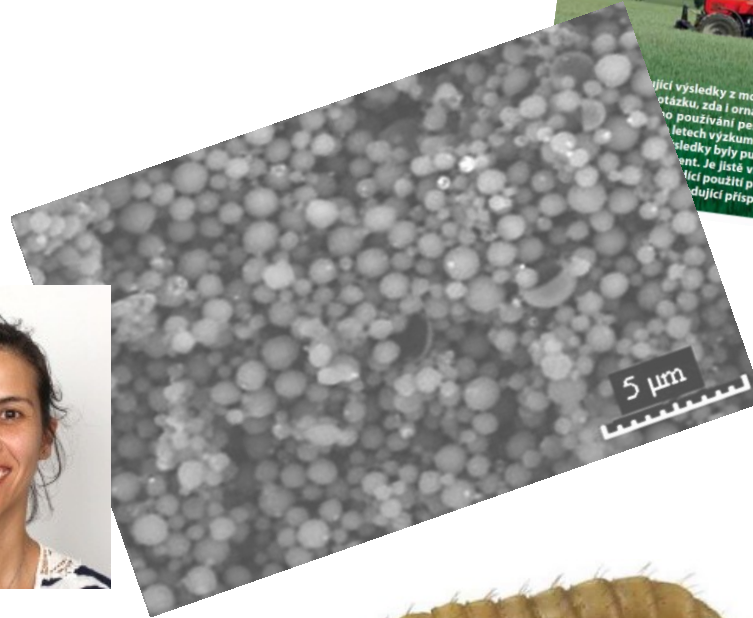
• Automatizace experimentů a jejich hodnocení

TOXIC!

- Nádorová promoce
- Hepatotoxicita a metabolické poruchy
- Mužská infertility
- Poškození a onemocnění dýchací a trávicí soustavy...

Skupina půdní env. chemie a ekotoxikologie

atd ....

MUNI | RECETOX

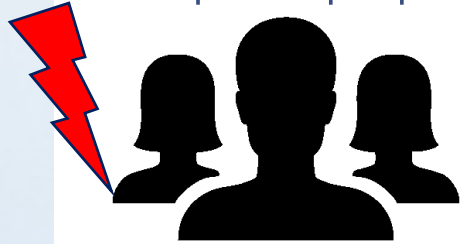
Jak působí látky z prostředí na lidské zdraví ?

Ondřej Adamovský, Barbora Rudzanová

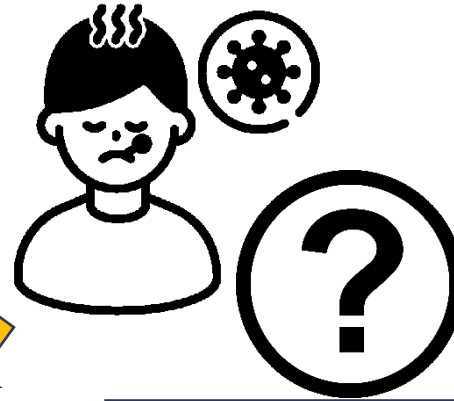
13.9.2021, Bc seminar

Vliv chemických látek na lidské zdraví

Dospělá populace

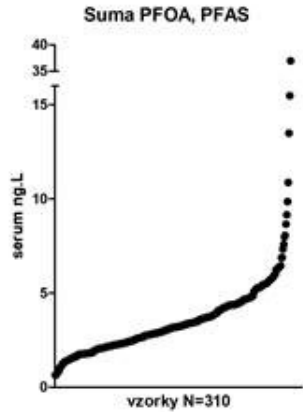

Zhoršená imunita

- Dotazníková data**
- Vyšší riziko
    - Infekcí
    - Astmatu
    - Autoim. nemocí
  - Méně protilátek po očkování

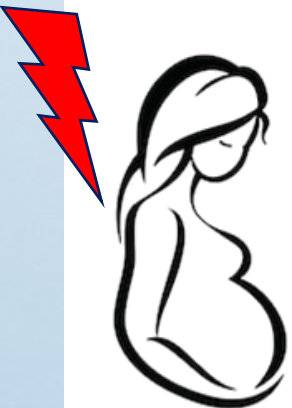
Ftaláty, Zhášeče hoření
Přítomnost chemické látky v krvi/moči

Krevní vzorky
Bílé krvinky
Sekvenace RNA

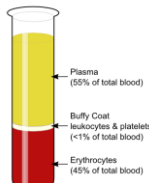
Analýza transcriptomických dat

Identifikace dopadu chemické látky na buňky imunitního systému

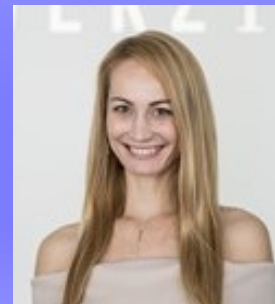
- Reakce na očkování (titr protilátek)
- Četnost nachlazení v prvních 3 letech života

Přítomnost onemocnění z dotazníků účastníků
Alergie, astma, atopický ekzém, lupénka, lupus (SLE), revmatoidní artritida, Crohnova choroba, ulcerózní kolitida, chronické onemocnění ledvin či dýchacích cest

Environmentální zdraví

- propojování dlouhodobě sledovaných dat o environmentálních expozicích s daty o zdraví vybraných populací
- faktory exposomu – faktory negativně ovlivňující kvalitu života
- interpretace epidemiologických a expozičních dat
- experimentální -omics metody pro studium lidského organismu
- nové biomarkery identifikace citlivých jedinců a populací
- partnerství s University College London a BBMRI ERIC
- atd

Environmentální genomika

GxE (gene-environment interaction)

Komplexní onemocnění

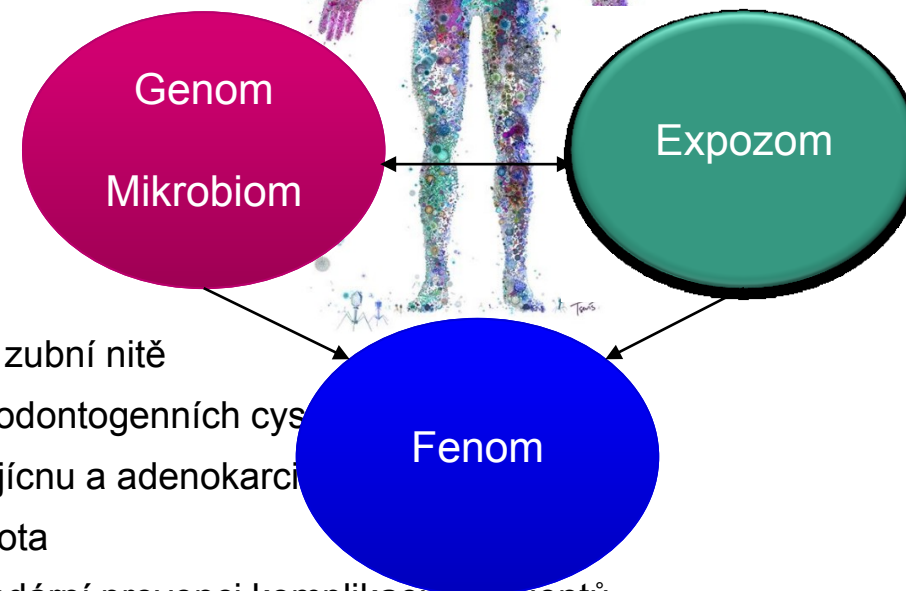
- Lidský a mikrobiální genom, jejich exprese

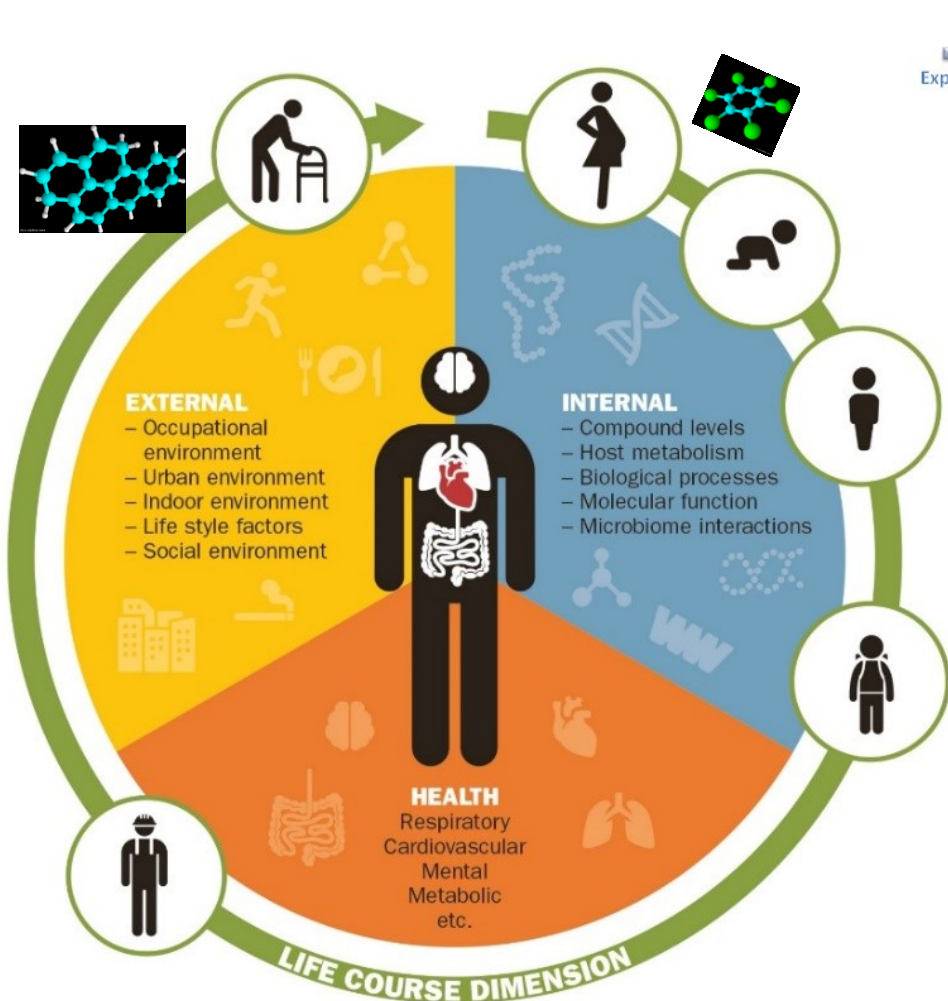
Asociační studie

- Kohorty pacientů a kontrol, kohorta [ELSPAC](#)

Projekty

- 2020-2023 **TAČR** Využití nanovláken k aplikaci bioaktivních látek pomocí zubní nitě
- 2020-2023 **AZV ČR** Molekulární etiopatogeneze apikální periodontitidy a odontogenních cyst
- 2020-2023 **AZV ČR** Hostitelský mikrobiom ve vztahu k rozvoji Barrettova jícnu a adenokarcinomu
- 2020- **FN Brno** Maligní transformace sliznice dutiny ústní a orální mikrobiota
- 2020- **FN Brno** Molekulární markery pro stratifikaci rizika a precizní sekundární prevenci komplikací u pacientů s inhalačním traumatem

EXPOSOM pristup

„EXPOSOME“: zahrnuje nejen expozici chemickým látkám, ale také další faktory spojené se životním stylem, faktory psychosociálního stresu, dietárních zvyklostech, fyzické aktivity, atd., již od prenatálního období po celou délku života.

Pavel Čupr

Hlavní cíl: Výzkum možných vlivů parametrů EXPOSOMU na lidské zdraví

Dílčí směry výzkumu:

- Exposom v kohortových a populačních studiích například na kohortě hasičů, či kohortě rodin s dětmi, žijící v blízkosti zemědělských ploch s aplikací pesticidů, atd.
- Hodnocení míry expozice chemickým látkám (výzkum koncentrací – krev, moč, mléko..)
- Výzkum souvislostí s měřenými biomarkery efektu (opět měřené ve stejných matricích): thyroidní markery, markery lipidického zdraví, genotoxicita, DNA poškození *in vivo*, DNA methylace, oxidativní stres, epigenetické biomarkery,..
- Toxikokinetické modely pro hodnocení osudu těchto nebezpečných látek v lidské těle
- Tyto znalosti a nové výsledky pak používáme přímo ve výuce, BP, DP, DiP (Bc. Mgr. Ph.D.)

Doc. RNDr. Pavel Čupr, Ph.D.

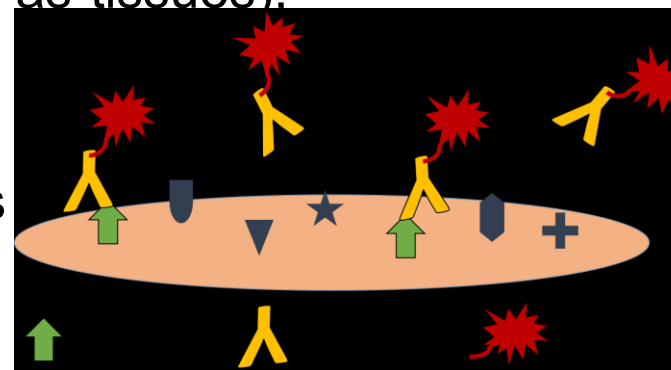
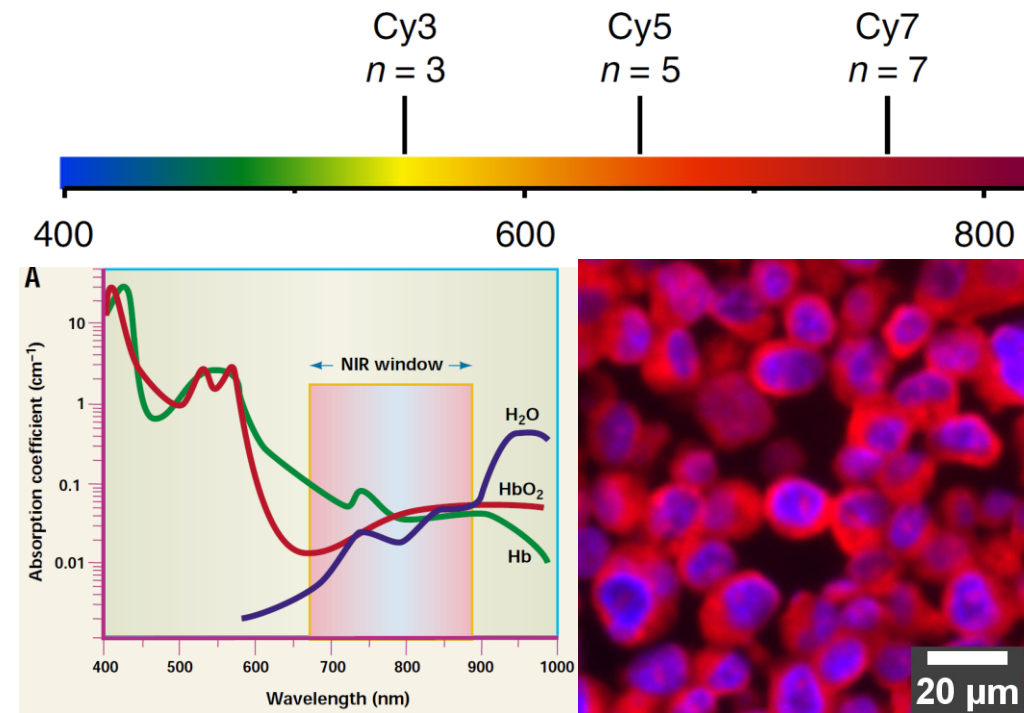
Chemické nástroje pro diagnostiku a terapii

Loschmidtovy laboratoře proteinového inženýrství

NIR Fluorophores as Diagnostic Tools

Peter Šebej (Fluorescence tools)

- Synthesis and characterization of **small molecule fluorophores** and their **structure-properties relationships** to allow tailoring for applications
- Near-infrared emitting fluorophores (e.g., polymethines) as a **visualization modality** for non-invasive and mini-invasive diagnostics and personalized medicine
- Conjugation of fluorophores with antibodies to allow **recognition of biomarkers** (e.g., of tumors), especially in complex environments (such as tissues): applications in **immunohistochemistry**
- NIR fluorescence microscopy
- Fluorophores with additional functionalities

The team:

Peter Šebej

Zdeněk Farka

Rebecca Strada

Dorota Sklenářová

Michal Vorba

Výzkumné infrastruktury

- Centrální laboratoře
- Populační studie CELSPAC
- Datové služby

MUNI | RECETOX

Research
infrastructure

navazující Mgr. studium – povinné předměty

podzimní semestr

E1230 Základy studia environmentálních procesů, lab. cvičení, 4 kr.

E1250 Environmentální případové studie, přednáška + cvičení, 4 kr.

jarní semestr

E2221 Environmentální analytická chemie – lab. cvičení, 3 kr.

Infrastruktura populačních studií

– platforma pro biomedicínský výzkum a lidský biomonitoring

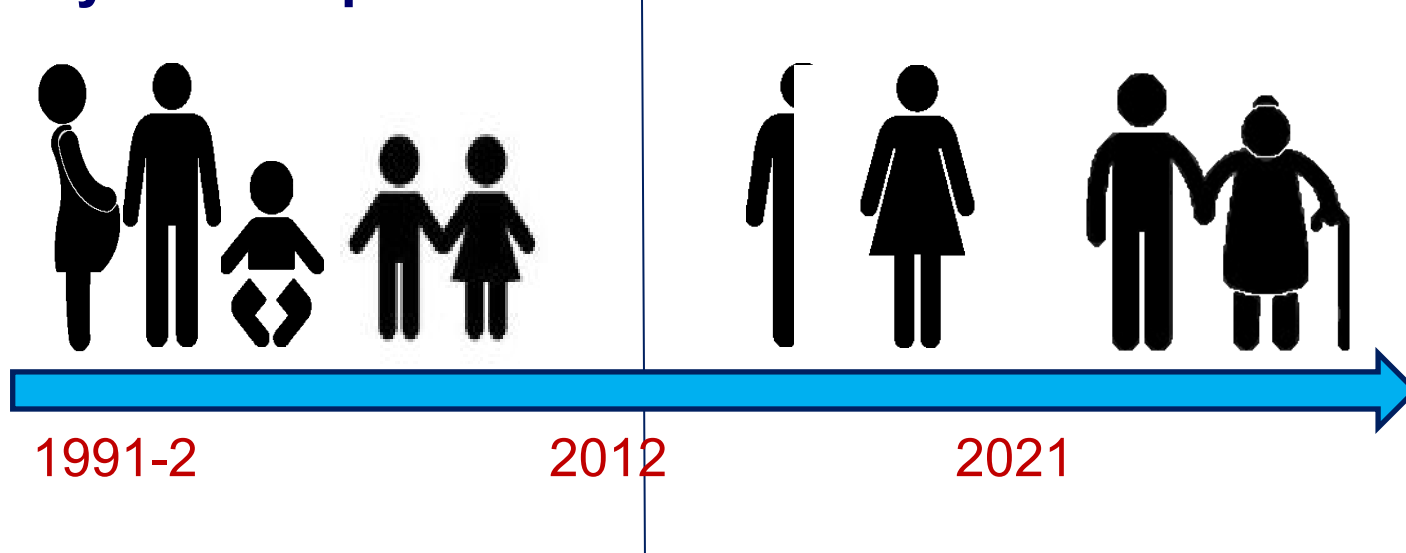

CELSPAC

pro
zdravou
budoucnost

Populační studie CELSPAC

– výzkum exposomu – souvislostí mezi zdravím a faktory

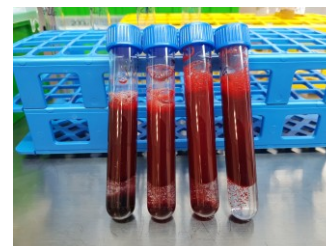
➤ Sledovat různé faktory

- Průběh těhotenství a porodu
- Životní styl, pohyb
- Stravování
- Alkohol a kouření
- Vzdělání rodičů
- Vztahy v rodině
- Typ bydlení
- Životní prostředí atd.
- Biologické vzorky

➤ Sledovat zdravotní stav

- Dotazníková šetření
- Anamnestická data
- Klinická vyšetření
- Neklinická vyšetření

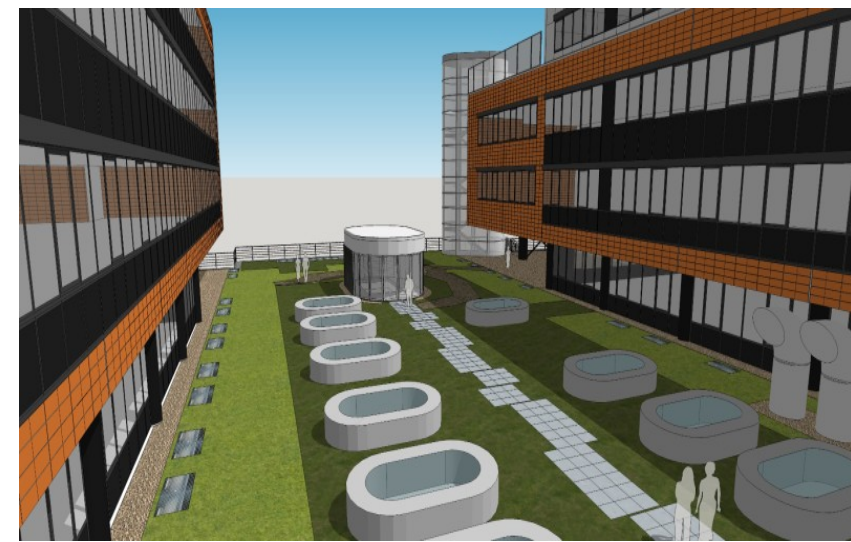

MUNI | RECETOX

Biobanka CELSPAC

– dlouhodobá archivace biologického materiálu

- Uchování za standardizovaných podmínek
- Zachování vysoké kvality vzorku
- Dohledatelnost jednotlivých alikvotů
- Doložitelná historie od původu, odběru, zpracování až po uložení
- Metadata
- Propojení s ostatními sbíranými daty

pro
zdravou
budoucnost

Kontakt:

Lenka Andrýsková, Ph.D.

lenka.andryskova@recetox.muni.cz

+420 549 49 3079

Pavel Piler, Ph.D.

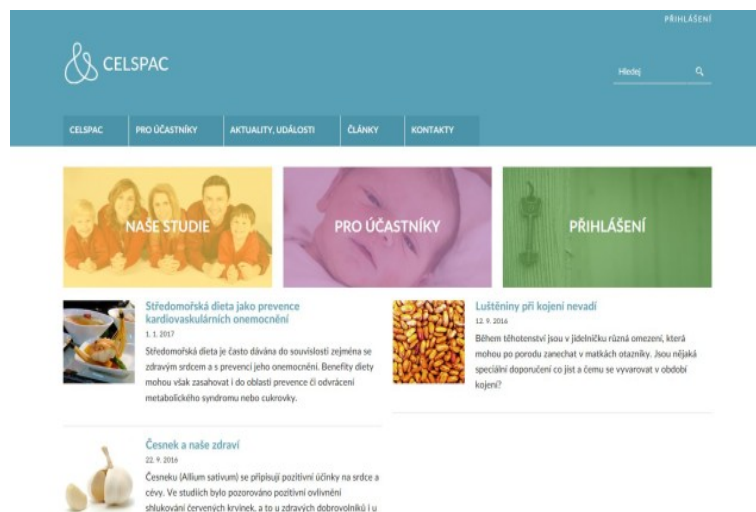
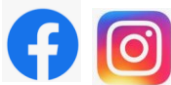
pavel.piler@recetox.muni.cz

+420 549 49 4594

recetox.muni.cz

elspac.cz

celspac.cz

Populační studie

Nová výzkumná „core facility“ populačních studií CELSPAC byla založena v roce 2014 jako třetí stěžejní součást Výzkumné infrastruktury RECETOX.

„Core facility“ CELSPAC realizuje epidemiologické studie CELSPAC, jako je například dlouhodobé studie ELSPAC či studie TNG, spravuje rozsáhlé databáze těchto studií a využívá existující a nově budované biobankovací kapacity centra.

Studie CELSPAC

Studie CELSPAC zahrnují různé typy populačních studií, např. dlouhodobou studii ELSPAC nebo studii matka-dítě TNG. V rámci studií CELSPAC jsou sbírány různé typy dat o expozici jedince a jeho zdravotním stavu. Tato data jsou uložena v rozsáhlých databázích, jejichž části jsou zpřístupňovány vědeckým týmům.

[Více o studiích CELSPAC](#)

Biobankovací kapacity

Biobanka CELSPAC shromažďuje, zpracovává, ukládá a distribuuje různé typy biologických materiálů a souvisejících údajů ze studií CELSPAC.

[Více o Biobance](#)

VÝZKUM | SLUŽBY | VZDELÁVÁNÍ | SPOLUPRÁCE | KARIÉRA | O NÁS

MUNI | RECETOX